

Nogle tal om Marshallplanen og hjælpen til Danmark

Marshallplanens økonomiske størrelsesorden kan anskueliggøres med nogle tal. Bevillingen til Marshallplanens første år udgjorde 11% af det føderale budget i USA, og det samlede beløb i perioden fra Marshallplanens start den 3. april 1948 til dens formelle afslutning den 30. juni 1952 var 12.918,8 millioner dollars. Det var et beløb af et meget betydeligt omfang med mærkbar effekt i Vesteuropas økonomi.

Fordelingen på lande af USA's dollarhjælp i den nævnte periode var således:

Tabel 1. Fordelingen på lande af USA's økonomiske hjælp under Marshallplanen fra 3. april 1948 til 30. juni 1952 (mill. US-dollars).

Storbritannien	3.189,8	24,7%
Frankrig	2.713,6	21,0%
Italien	1.508,8	11,7%
Vesttyskland	1.390,6	10,8%
Holland	1.083,5	8,4%
Grækenland	706,7	5,5%
Østrig	677,8	5,2%
Belgien-Luxembourg	559,3	4,3%
Danmark	273,0	2,1%
Norge	255,3	1,9%
Tyrkiet	225,1	1,7%
Irland	147,5	1,1%
Sverige	107,3	0,8%
Portugal	51,2	0,4%
Island	29,3	0,2%
Ialt	12.918,8	100,0%

Danmark var et af de lande der målt pr. indbygger modtog mest Marshallhjælp. Målt på denne måde modtog Danmark lige så meget som Storbritannien og Frankrig og mere end Italien og Vesttyskland.

Marshallplanen stopper 30. juni 1952, men et mere militært betonet hjælpeprogram fortsætter den amerikanske dollarstøtte. Også denne hjælp modtager Danmark en mindre del af, men den 10. juni 1953 meddeler den danske regering at den har besluttet ikke længere at modtage direkte økonomisk hjælp fra USA. Holland, Island, Sverige og Storbritannien var allerede på dette tidspunkt ophørt med at modtage hjælp. Storbritannien modtog ikke Marshallhjælp fra 1. januar 1951 og Sverige ophørte den 1. juli 1951.

Hjælpen til Danmark havde fra 3. april 1948 til 31. december 1953 omfattet i alt 278,3 mill. dollars, hvor 245 millioner dollars var ydet som gave, mens 33,3 mill. dollars var ydet som lån til 2½ % i rente og en løbetid på 35 år. Dollarhjælpen tog form af

- dollarfinansiering af vareleverancer fra USA og enkelte andre lande.
- dollarfinansiering af leverancer af teknisk forskningsudstyr fra USA og af overførsel af teknisk viden og »know-how«.
- vareleverancer fra andre OEEC-lande finansieret ved udnyttelse af trækningsrettigheder i disse landes valutaer. En del af Marshallhjælpen blev gjort betinget af at landet ydede trækningsrettigheder i sin egen valuta til andre delta-gerlande.

Danmark ydede andre lande trækningsrettigheder på 9,1 mill. dollars og fik

Tabel 2.

Mill. kr.	1 Samlet import	2 Samlet import fra dollar- området	3 Marshall- finansieret vareimport	4 Saldo: Vare- og tjeneste- balancen	5 Marshall- import i pct. af samlet import	6 Marshall- import i pct. af dollar-import
1948	3404	736	233	÷ 288	6,8%	31,7%
1949	4194	849	562	÷ 272	13,4%	66,2%
1950	5866	570	410	÷ 829	7,0%	71,9%
1951	6957	809	405	÷ 273	5,8%	50,1%
1952	6608	609	58	153	0,9%	9,5%
1953	6680	348	59	98	0,9%	17,0%

trækningsrettigheder på 34,7 mill. dollars og modtog på denne måde reelt 25,6 mill. dollars oveni de 278,3 mill. dollars. Hjælpens størrelse kan anskueliggøres således:

I året 1949, hvor Danmark modtog mest Marshallhjælp, forøgede hjælpen rådighedsbeløbet til forbrug og investeringer i det danske samfund i 1949 med 2,6%. Marshallhjælpen var, som det ses af kolonne 3 og 4, afgørende for finansieringen af det danske betalingsbalanceunderskud i disse år, og det fremgår af kolonne 5, at det var en anseelig import Marshallplanen finansierede for Danmark. Vigtigst er det imidlertid at en række vigtige varer som korn- og foderstoffer, kul, olie, maskiner o.s.v. kun kunne fås, eller fås i tilstrækkeligt omfang, ved indkøb fra dollarområdet og mod betaling i dollars. Marshallhjælpens betydning for Danmarks import fra dollarområdet fremgår af kolonne 6, selv om ikke alle Marshallydelse blev anvendt til import fra dollarområdet. Hovedparten af den danske import fra dollarområdet, som var en import, der bestod af helt nødvendige varer, blev finansieret af Marshallydelse i årene 1949-51. Den import der hermed kunne gennemføres, var af stor betydning for genopbygningen af det danske produktionsapparat. Det fremgår af tabel 3 og 4 at det var vigtige varer der blev købt for Marshallhjælpen.

Tabel 3. Fordelingen af Marshallhjælpen på varegrupper, 1948 til 1952.

Korn	10,1%
Oliefrø, vegetabiliske olier	5,8%
Oliekager	12,5%
Fødevarer	0,9%
Tobak	6,7%
Tekstiler	8,4%
Mineralolier	21,4%
Jern og stål	4,9%
Andre metaller	5,0%
Traktorer og andre landbrugsmaskiner	3,1%
Andre maskiner	8,6%
Transportudstyr	2,7%
Kul	4,0%
Fragt til amerikanske skibe	4,4%
Andet	1,5%
Ialt	100,0%

Tabel 4. Dansk import af vigtige genopbygningsvarer fra juni 1948 til juni 1949. Andel betalt med Marshalldollars.

Olie og benzin	53%
Oliefrø, vegetabiliske olier	36%
Traktorer og andre landbrugsmaskiner	42%
Tobak	43%
Jern og stål	13%
Korn og foderstoffer	52%

De konkrete dollarydelser var kun én side af Marshallplanen. Den danske importør, som fik sin import Marshallfinansieret, fik ikke hermed sin import forærende. Han betalte prisen for varen i dens modværdi i danske kroner til en særlig

konto i Nationalbanken. Her opsamledes så frem til 1956 1.820 mill. kr. Den del, der modsvarede lånedelen blev anvendt til afskrivning af statens gæld til Nationalbanken.

Modværdibeløbet for gavedelen kunne kun anvendes i enighed mellem USA's og Danmarks regering. Ifølge aftale blev 5% af midlerne, og fra 1952 10% af midlerne, anvendt til afholdelse af USA's udgifter i Danmark. Af det resterende beløb blev knapt 900 mill. kr. anvendt til afskrivning af statens gæld til Nationalbanken. 135 mill. kr. blev anvendt til militære anlæg og 535 mill. kr. blev anvendt i erhvervspolitikken som lån, tilskud og garantier til erhvervsvirksomheder inden for alle erhvervsgrene. Renter og afdrag på udlåne blev for hovedpartens vedkommende anvendt til afskrivning af statens gæld til Nationalbanken.

I årene 1950 til 1956 blev der af modværdierne udbetalt 376 mill. kr. i form af lån til danske erhvervsvirksomheder. I forhold til tidligere år var der tale om en meget væsentlig forøgelse af statens udlånsmidler til erhvervsdrivende.